

NAŠA VOLJA



GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto III.

Ljubljana, dne 15. maja 1938.

Štev. 17.

Ljubljana, 15. maja 1938 B. Z-ič:

Samostojni hočemo biti!

Današnji čas in razmere zahtevajo od vsakega posameznika in od občestva ljudi, da se razvija hitreje, da se izobražuje popolnejše in da se zanima za vse pereče probleme, ki se na nas grmadijo dan za dnem. Toda ni dovolj, da se samo zanima zanje, temveč tudi, da zavzame napram njim gotovo stališče in potem s tega stališča motri, sprejema ali odklanja vsakodnevno pojave. Tak važen problem ali moment je danes tudi dejstvo, da današnja mladina duhovno dozoreva prej kot nekdanj, da si prej ustvari določen pogled na svet in življenje in s tega stališča posmatra dogodke okoli sebe pa tudi v daljnem svetu. To pa mnogim ne gre v račun, ker nočejo razumeti vzrokov, za kaj je danes tako, ne pa tako, kot je bilo na primer pred tridesetimi leti.

Tempo današnjega življenja je tako hiter, čas in dogodki se vrste tako naglo, da bi tistega, ki ne more dojemati v njih zaporednosti, dobesedno pregazili.

Mladina, ki danes živi, študira in dorašča, se zaveda tega dejstva, zaveda pa se tudi posledic, ki bi jih trpela, ako bi jo čas in dogodki pregazili, da bi ne dosegla tega, kar pričakuje, da bi ne sprejela tega, kar ji pripada. Ne bi imela bodočnosti. Bodočnost pripada mladini! Zato moramo biti le veseli, ko vidimo v današnji doraščajoči mladini toliko samostojnosti, toliko odločnosti in kar je najbolj razveseljivo, možato samozavest in zdravo kritičnost. Vse te lastnosti, ki jih ima današnja mladina, pa spremlja viteška borbenost in sveto geslo: Za narod in državo!

Res je, da mnogi, ki se zavedajo, da je s takim razvojem mladine odzvonilo njihovemu kantorstvu, da ne bodo mogli v bodoče več »šariti« po svoje in ustvarjati razmer in prilik, ki bi prijale njim in njih nazorom. Ni čudno torej, da se prijemljejo za glavo, da tožijo nad mladino, ki jih zapušča in hodi svoja pota, ni pa tudi čudno, da hočejo z vsemi silami preprečiti svoboden razvoj in samostojno orijentacijo mladini, ni čudno, da se trudijo in skušajo na vse načine ta svoboden, zdrav in odločen tok mladine usmeriti v svoje pristane. Pri tem se poslužujejo seveda različnih sredstev, ki pa so uspešna le pri takih, ki niso dovolj trdno zgrajeni v svojih nazorih, ali pa še premladi, da bi se zavedali posledic, ki nastopijo za tako mladino, ali pa niso dovolj močni značaji. S takimi pa tudi ne pridobe dosti ali pa tudi nič. Eno je bilo, je in bo res: »Ko se bo vsak poedinec zavedal, da ima vsak možgane v glavi za to, da z njimi misli, bo tudi odpovedal vsak duhovni protektorat in vodil usodo svojega življenja sam!« Tedaj pa bo vsem kantorstvom svetovnih nazorov in usmerjenj odbila zadnja ura!

Dolžnost onih, ki vodijo mladino, bodi le ta, da usmerjajo svoboden razvoj mladine v pravo smer, da jo usmerijo za skupnosti koristno delo, za narodno prosveto in obrambo. Le v toliko, v

Misli o našem narodu

Nihče ne more oporekati, da bi ne bili nekoč vsi Slovani en narod. Le različne okolnosti, za katere pa so bili deloma odgovorni sami, so povzročile obstoječe razlike. Geografske razmere so bile vzrok temu, da so se ostreje začrtala njihova narečja. Služba raznim gospodom je kriva, da so sprejeli njihove različne navade in njihovo vero. Tako so se poglobile razlike med njimi, toda le v toliko, da lahko ločimo severne narode ter jugoslovansko skupino. Že z ozirom na to, ne more nihče trditi, da nismo Slovenci, Hrvati in Srbi eno, mi smo en narod. Smo pa mlad narod, ki se še le oblikuje.

Vsi trije bratje smo si edini, ne le po vrlinah, temveč tudi po napakah. Usoda nam je bila vsled tega več ali manj enaka: imeli smo samostojne države, pa smo jih izgubili. Tudi v našem odporu proti tuji oblasti smo si bili edini. Vsi smo bili uporni v čuvanju naše narodne zavednosti, naših narodnih odlik in vsi smo željno pričakovali trenutek končnega osvobođenja. Nismo se uklonili tujeu. Vedno smo se upirali. Tu in tam smo se razlikovali le v načinu borbe, kar pa je odvisano le od različnih prilik, v katerih smo živeli. Glavno je, da smo si znali pomagati v vsakem slučaju in da smo izšli iz borbe kot zmagovalci. V tem boju za obstanek nismo podlegli, v njem smo se utrjevali in razvijajoč v sebi v prvi vrsti one sposobnosti, ki jih je boj zahteval, se nam je posrečilo, da smo ohranili svojo življenjsko moč neokrnjeno.

Ta različen način borbe in življenja je povzročil, da se mi Jugoslovani, dasi nekoč eno in isto, danes v nekem oziru razlikujemo. Te razlike pa nam niso v škodo, temveč v korist. V našo zedinjeno državo je prinesel vsak izmed nas gotove vrline, ki so dobrodošle drugi dvojici.

Toda, pred letom 1929. smo zapravili deset let v splošnem nesporazumu. Do česa nas bi lahko to privedlo, razvidi vsakdo, če bi ne prinesli že iz prejšnjih dob dovolj življenjske sile. Nesporazum je bil tako velik, da je bil našim nasprotnikom v veselje in da so komaj pričakovali trenutka, ko si nas bodo lahko zopet razdelili. Toda bilo je dovolj, da je Viteški kralj Mučenik z energično kretnjo napravil konec vsemu temu s svojo 6. januarjo deklaracijo. Komaj šest let je poteklo od takrat, komaj šest let pozitivnega dela. To ni prijalo vsem. Hoteli so uničiti naše pozitivno delo in uničili so ga 9. oktobra v Marseillu. Toda Jugoslavija je pokazala tedaj, da ni le delo diplomatov, temveč da se v njej kaže volja enega naroda, po večstoletni sužnosti, po večstoletni razcepljenosti. Danes uvidimo, kdo je

kolikor se tiče prave usmeritve, smejo biti udeleženi voditelji pri vzgoji mladine, sicer pa bodi razvoj mladine v vsakem oziru svoboden.

bila gibalna sila našega pozitivnega dela. Bridko občutimo smrt našega Kralja. Se ne ponavlja mar danes isto, kot pred 6. januarjem?

Potrebno je, da si zapomnimo: notranja konsolidacija je prvi pogoj za našo zunanjo varnost in da so prepiri med brati v miru prav tako nevarni kakor v času vojne. Zato je treba posvečati največjo pozornost gospodarskemu, prosvetnemu in sploh kulturnemu razvoju našega naroda, ako hočemo, da vstraja v kritičnih trenutkih.

Svetovna vojna je pokazala, da je v sodobnem vojevanju vprašanje kruha in moralnih čvrstin prav tako važno, kakor vprašanje čisto vojaške izvežbanosti in pripravljenosti. Maloposestniški sistem v Srbiji je pokazal, kaj zmore vojak, ki se bori za svojo zemljo. Mogočna avstro-ogrška monarhija je razpadla, ker ni bila zasnovana na načelu narodne modrosti, da je pravično vladan kmet temelj agrarne države.

Ker je nujno potrebno tako mlademu narodu, kot smo mi, da si pridobi čim več prijateljev, se je Jugoslavija obdala tekom let od preloma sem z lepim vencem prijateljskih držav. Čehoslovaška in Rumunija iz Male antante pa Turčija in Grčija iz Balkanskega sporazuma so prijatelji, ki nam, kakor so pokazali dogodki zadnjih let, stoje vedno ob strani. Tudi z Bolgarijo se nahajamo v kar najugodnejših odnosajih. Te stike so zasnovali in pozneje do dobra utrdili odlični sinovi prizadetih držav, njim na čelu naš pokojni kralj Zedinitelj. Hrbenica tej politični in gospodarski enoti pa je Francija, s katero nas sicer ne veže plemenska sorodnost, pač pa zgodovinska tradicija izza ilirske dobe, svetovne vojne in najnovejšega časa, ki ji je dala skupna tragična smrt dveh prvih voditeljev neizbrisni pečat. Pa tudi z Nemčijo in Italijo smo v najugodnejših gospodarskih zvezah.

Nadalje je nujno potrebno, da damo oblikovanju našega naroda pravilno pot. Napnimo svoje sile do skrajnosti, in storimo vse, da postavimo čvrste temelje naši skupni bodočnosti. Osebnih, razrednih, plemenskih in verskih predsodki se morajo umakniti interesom nacije in države kot celote, kajti ravno v tem, da je narod zmožen izravnati vsa interesna nasprotstva, se kaže moč ali nemoč njegove življenjske sile.

Dvajset let je za nami od dneva, ko smo si južni Slovani na dan prvega decembra 1918 z veseljem in navdušenjem podali roke in se strnili v bratske vrste okoli naše narodne dinastije z namenom, da si odelej po svoje priokrojimo usodo v političnem, kakor v socialnem in gospodarskem pogledu.

Po dolgih devetnajstih letih si še nekateri niso na jasnem, ali so naša tri plemena eden narod, ali več narodov, sicer sorodnih, a vendar ne isti to je jugoslovanski. Iz jugoslovanskega pojma

hočejo razni »apostoli« narediti le političen pojem, a ne etniški in nacionalen, kakor so ga propovedovali svetu najboljši sinovi južnih Slovanov: Stambolijski, kralj Aleksander in drugi veliki predstavniki jugoslovenske ideje.

Čas je že opravil svoje. Naši narodni deli so se tekom časa tako amalgamirali in prelili drug v drugega, da se nikjer ne morejo postaviti mejniki in da bi lahko rekli, to je moje, onstran tvoje. Tudi, če bi to ne bilo res, bi se morali združiti že po sili razmer, kajti vsi trije združeni bratje pomenimo mnogo, vsak posameznik pa nič. Le pogledjmo Švicarje! Trije popolnoma različni narodi, so vendar združeni v enotni državi, ker se čutijo kot švicarski narod. Zakaj je treba potemtakem tirati in opravljati to razdiralno brezplodno, sisifovo delo skozi desetletja, ko je edinstvo jugoslovenskega naroda že zgodovinsko dokazano in prevzeto od večine našega zdravega naroda po svobodnem prevdanku ter že spočetka vzdano v temelje naše narodne stavbe?

Odgovor je prav lahek in slika postaja vsak dan jasnejša. Neprijatelji našega naroda se zaman trudijo sejati razdor in mržnjo.

Tudi na drugi način nam preti nevarnosti. Med mladino brez večje roke pravih voditeljev se je pričel pojavljati negativizem. Krub je danes še edina beseda, ki ima privlačnost in neznanjsko moč na voljo posameznikov kakor tudi na dušo mas. To ni nikaka zgodovinska nujnost,

niti ni to pot evolucije, temveč je le rezultat borbe za obstanek brez idealov. Dognano pa je, da naš kmečki narod odklanja lažne proroke raznih ekstremizmov, ki vodijo le do usodepolne propasti gospodarstva in kulture. Toda nacionalna mladina se te nevarnosti zaveda in s ponosom dviga glave proti njej, da je enkrat za vselej zatre. Kajti take nevarnosti so med najhujšimi, ki morejo pretiti mladi, oblikujoči se državi.

Naša pot je ravno začrtana, naš smoter je določen: enakopravnost vseh delov naroda v enotni državi, ki bi imela med svetovnimi državami častno mesto. Zato moramo biti odločno proti vsakomur, ki si hoče lastiti pravico nad svetinjo, ki jo moramo čuvati. Zahtevati pa moramo tudi, da se da vsem državljanom možnost poštenega dela, kajti naša država je dovolj bogata. Ne smemo pa dopustiti, da propada naš delavec, kmet in večina mlade inteligence zaradi pešice posameznikov. Zato hoče nova generacija prevzeti v svoje roke Jugoslavijo tako, kakor nam jo je izročil naš Kralj Mučenik: edinstveno in nedeljivo.

Končno nam je potrebna nacionalna obnova ne na način, da se sklicujemo na našo preteklost, temveč, da delamo na vresničenju velikega smotra, česar tudi malenkostne plemenske razlike in krajevni spori ne morejo in ne smejo ovirati: uveljavljenja Slovanstva v srednji in vzhodni Evropi ter združenja vseh Slovanov, da dopolnimo nalogo, ki nam jo je dala zgodovina.

Zahtevajmo več čeških in francoskih filmov

Danes, ko je filmska tehnika na višku (tako se nam vsaj zdi, ker si zaenkrat še ne moremo predstavljati bolj dovršenih filmov z današnjimi tehničnimi pripomočki), si zaželi marsikdo, ki pred leti sploh ni šel v kino, dobre filmske predstave. Iz kina pa se žal marsikdaj vrne razočaran. Kje leži krivda za to? Nedvomno je, da tega ni kriva pomanjkljiva filmska tehnika, krive so na splošno vsebine filmov samih. Če se vstavimo pred tem dejstvom, opazimo lahko, da so vsebinsko najslabši nemški in »dunajski« filmi. Res je, da producira nemška filmska industrija večinoma zabavne, smešne filme, pri katerih se o umetniški vrednosti itak ne da govoriti. Čudno pa je le to, da so francoski filmi (n. pr. Le Mioche — Paglavček) kljub svoji zabavnosti zelo globoki, čustveni, da imajo vedno kako res človeško tendenco, da so lahko rečeno res umetniški, medtem, ko se to pri »dunajskih« zaman pričakuje. Pa ne le komedije, vzemimo n. pr. nemški velfilm »Indijski nagrobni spomenik«, v katerega je vložila nemška filmska industrija ogromno truda in materialnih stroškov. Uspeh pa je bil v primeri s tem enak ničli.

Kaj naj pa nudi francoska filmska industrija v tem pogledu? Filme res dovršene vsebine in tehnike, filme, ki nas s svojo prepričevalnostjo za nekaj časa popolnoma iztrgajo vsakdanjosti in ki nam zapuste najlepši vtis in nas še mnogo dni pozneje prijetno zasanjajo. Poslednji francoski film »Zloraba zaupanja« je najboljši dokaz za to. Kakor pa na eni strani vedno zahtevamo dobrih filmov, kaže naša publika baš za te premajhno razumevanje. Kdo ve, če bi bil že omenjeni film »Zloraba zaupanja« deležen brez velike reklame tako velikega obiska? Francoski film »Le Coupable — Kdo je kriv?«, ki prav nič ne zaostaja za njim, je bil predvajan pri mučno prazni dvorani.

Ne le francoski filmi, tudi češki so dovršene umetnine. Kakor se na eni strani poglobljajo francoski v mestno življenje, nam nudijo češki

vso prirodnost, krasoto in zdravo življenje čehoslovaške vasi. Niti eden izmed redkih čeških filmov, ki smo jih pri nas videli, ni bil slab. Nasprotno, vsi so bili odlični (Maryša, Pater Vojteh).

Kaj pa ameriški? Na eni strani so filmi res sijajne oblike. Na drugi strani pa malovredni, ki vsebujejo mnogo baleta, razkošja in zunanega bleska, ki nas pa ne zadovoljuje. Zato se pri ameriških filmih nikoli ne ve, ali bo res dober ali pa pod nivojem povprečnosti. Glavna njihova napaka, ki jo pa lahko zasledimo pri vseh ameriških je, da se ne poglobe v temo, temveč da skrbje preveč za zunanost. Razdelili bi jih v tri kategorije. V prvi so filmi, ki nas vedno zadovolje. To so veliki uspehi zvezd. Zanimivo je pri tej kategoriji, da so njeni filmi izključno le zgodovinski. Drugi so povprečni revijski filmi, kjer je mnogo godbe in ameriškega humorja, ki mnogokrat ne ugaja evropskemu okusu. V tretji pa so napeti kriminalni in drugi filmi, kjer o umetnosti ni govora.

Še nekaj je potrebno, da omenimo. To so zvočni tedniki. Res je, da so zelo zanimivi. Baš v zadnjem času pa smo prav posebno opazili, da se skriva v njih mnogo propagande in da hočejo politično vplivati na gledalce.

Iz vsega je razvidno, da so med najboljšimi filmi skoraj vsi francoski, češki in ameriški prve kategorije. Le redki nemški filmi so, ki bi jih lahko uvrstili sem.

Zato upravičeno zahtevamo, da se malovredne, omledne filme dunajske in deloma nemške in ameriške industrije izloči iz našega programa. Zahtevamo, da se izloči iz zvočnih tednikov vsa politična propaganda, ki nam je slednji v zadnjem času v veliki meri servirajo. Zahtevamo končno več čeških in francoskih filmov, v katerih je skoraj redno človeška nota. To zahtevamo zato, ker hočemo, da postane tudi kinodvorana prostor, v katerem se narod na zabaven način izobrazuje.

B. Z-ič

Potvarjanje resnice

Prejeli smo:

Skupina članov Akademске podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, je bila v dneh od 16. do 27. februarja 1938 v Brigi na Kočevskem, da med tamošnjim slovenskim življenjem s predavanji in neposrednim stikom širi narodno in državno zavest.

»Deutsches Volksblatt«, ki izhaja v Novem Sadu je smatral za potrebno, da je, sklicujoč se na neko poročilo v »Naši volji« z dne 1. aprila t. l., priobčil v št. 5587 z dne 27. IV. 1938 na strani 7 sledeče poročilo: (e) »Volkstumsarbeit im Gottscheerland«.

Aus Kočevje wird geschrieben: Im vergangenen Herbst weilten mehrere slowenische Hochschüler in Hinterland, wo sie sich, wie »Naša volja« berichtet, mit »ogenannter Volkstumsarbeit befassten... In Wirklichkeit bestand die ganze Arbeit dieser hoffnungsvollen Jugend aus folgendem: In Tiefenbach (kršitev zakona o krajevnih imenih!) wurden einige Schulkinder in die Schule gerufen, wo man ihnen die angepriesenen Vorträge hielt. Der Erfolg der Arbeit bestand darin, dass sich die Hochschüler zu ihnen nicht würdigen Äusserungen hinreissen liessen. Ihre Vorträge gipfelten in Feststellungen, wonach die Gottscheer Mundart eine Ziegeunersprache sei, die Tiefenbacher selbst hätten mit den übrigen Gottscheern nichts Gemeinsames, sie seien keine Gottscheer. In überaus gehässiger Weise äusserte sich ein Mitglied der »Volkstumsarbeiter«, wenn es heute noch Janitscharen gäbe, so müsste man sie auf die Gottscheer loslassen, denn alle Gottscheer verdienen abgeschlachtet zu werden. Böswillige und unschöne Nachahmungen der Gottscheer Mundart waren an der Tagesordnung! »Schwein, wie spricht du!« und ähnliche Bemerkungen mussten die Kinder über sich ergehen lassen. Für die Gottscheer selbst hatte die Arbeit dieser Hochschüler nur positive Erfolge nach sich gezogen. Das Hinterland steht nach wie vor unerschütterlich und fest in der Volksgemeinschaft.

Akademška podružnica CMD bi poslala nemškemu listu uradni popravek, toda uredništvo tega lista je, poznavajoč določbe tiskovnega zakona: člen 28 odstavek 1. dopis tako stiliziralo, da niti pravna niti fizična oseba v tem slučaju ni legitimirana zahtevati uradni popravek.

Da pa ugotovimo dejanski stan, priobčujemo sledeči popravek v Vašem cenjenem listu:

Ni res, da bi akademiki klicali otroke posebej v šolo. Poziv k predavanjem je bil naslovljen na vse Slovence. Tovariši niso govorili nikdar v nedostojni obliki. Predavanja so se glasila: Jugoslavija v mednarodnem položaju, Zadrugištvo, Zgodovina Slovanov s posebnim ozirom na Slovence, O higijeni nalezljivih bolezni. V nobenem predavanju ni bil izrečen kakršenkoli napad. — Ni res, da bi se reklo, da je kočevski jezik ciganski, pač pa, da je zelo težko razumljiv. Tudi ni bilo govora o posebnih lastnostih briških Kočevarjev, pač pa, da govore precej drugače kot v Kočevski Reki. Nihče se ni izrazil, da bi morali priti janičarji in pobiti vse Kočevarje, še manj pa so bile izrečene psovke, kot jih časopis omenja češ, da so bile na dnevnem redu.

Če se kak učenec piše na -ič, smo mu razložili, da je slovanskega pokolenja in naj se tega zaveda.

Akademška podružnica
Družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani.

Z današnjo številko smo ustavili dostavljanje »Naše volje« vsem, ki naročnine nimajo v redu.

Naši rojaki

(Nadaljevanje)

Jugoslovani v Madžarski in zapadni Rumuniji

Izguba: Po odhodu Longobardov v Italijo so pridrveli v Panonsko nižino Ogrin in z njimi tudi njim podložni Slovani. Po propadu obrske države, so se Slovani osvobodili in se tam za stalno naselili ter ustanovili svoje samostojne države. Tudi madžarski naval leta 896. jim ni veliko škodoval, toda malo kasneje so se Ogrin tam za stalno naselili. Toda tudi v nadaljnjih stoletjih so se kljub hudemu njihovemu preganjanju vzdržali do današnjih dni, seveda v manjšem številu. Še sosa pa so radi stalnega priseljevanja Hrvatov in njihovega vpliva postali Hrvati. V današnje Vojvodino pa so se Srbi naselili v 16. stoletju po neuspešnih uporih v Srbiji proti Turkom. V začetku so jim dali Ogrin velike pravice, tako da so postali skoraj samostojni in to samo zato, da so zanje krvaveli po raznih bojiščih. Počasi pa so jim nevoščljivi Ogrin začeli krajšati njihove pravice, dokler jih niso tudi vseh vzeli. Kljub hudemu zatiranju in močnemu doseljevanju Nemcev in Ogrov so se še do danes ohranili.

Po zlomu solunske fronte leta 1918. so zmagovalne srbske čete v dobrih dveh mesecih zasedle ne samo svoje lastne države temveč so že prekoračile Donavo in Savo ter udarile v Avstro-ogrsko. Zasedle so vso Vojvodino tja do črte Temišvar-Segedin-Pečuh. Ko pa je bil sklenjen v Trianonu mir z Ogrsko, so se morale srbske čete na ukaz zaveznikov umakniti do sedanje državne meje in to iz svojega narodnega ozemlja, kjer prebivajo Srbi oziroma Hrvati, toda nimajo pa povsod večine.

Ozemlje: V Madžarski kot v zapadni Rumuniji prebivajo Jugoslovani strnjeno le ob meji, v notranjosti pa tvorijo kakor na Gradiščanskem večje ali manjše otoke. V Madžarski biva 120 tisoč Jugoslovanov na ozemlju 3000 km². V zapadni Rumuniji pa 60.000 na 10.000 km². Narodna meja med Srbi in Hrvati je na Ogrskem Donava, dočim so v Rumuniji samo Srbi.

V Ogrski prebivajo Jugoslovani okoli Velike — Nagy in Male — Kis Kaniže — Kanisza, Mura — Mura Keretav, Žakanja — Zakany, Baboče Baoaca, Barča — Bars, Sigeta — Szigetvar, Siklosa, Pečuha — Pecs, Baje, Gare, Jankovaca, Tolne, Segedina, Siriga in Makovega — Mako. Vsa večja mesta so tu ravnolično jugoslovanska kot nemška ali ogrska. V Rumuniji pa bivajo okoli Vesenove, Lovrina, Žombolje, Malega Bečkereka, Temišvara, Moravice, Rešice, Oravice, Uja in Moldove.

V narodne moziru so Jugoslovani v Rumuniji veliko na boljšem kot na Ogrskem, kajti tu imajo svoje narodne šole, katerih pa na Ogrskem nimajo.

Jugoslovani v vzhodni Rumuniji (Bolgari):

Izguba: Kadar danes govorimo o Jugoslovanih mislimo obenem tudi na Bolgare, mali slovenski narod na Balkanu in kako močna bi bila Jugoslavija ako bi se razprostirala tudi nad Bolgarijo, od Vidina do Svilengrada in od Strume do Črnega morja. Radi tega je potrebno da poznamo tudi njihove rojake. Kajti kmalu bo prišel čas ko bo ena država segala od Triglava do Črnega morja in ko bodo v njej združeni vsi Slovenci, Srbi, Hrvati in Bolgari.

Po krimski vojni leta 1829. sta se združili Vlašinja in Moldavija v eno državo, ki je 1861 postala že napol samostojna in je morala plačevati Turkom le letni davek. Po berlinskem miru leta 1878. je dobila Rumunija bolgarsko Dobrudžo, obenem pa sta postali Črna Gora in Bolgarija brez Rumelije popolnoma samostojni državi. Meja med Bolgarijo in Rumunijo je šla severno od Silistre in južno od Mangalije. Toda že leta

1885. se je Rumelija priključila Bolgariji. Ker pa so Turki krvavo zatirali in preganjali njim podložne Slovane in Grke so vse balkanske države vstopile v balkansko zvezo in 1912 napovedali Turčiji vojno, ki je trajala eno leto. V zelo hitrem času so si osvobodili vsak svoje rojake, toda na koncu pa so se sprli Srbi in Bolgari med seboj radi Makedonije in se končno tudi sprijeli. To je izrabila Rumunija in zasedla del Dobrudže do črte južno od Tutrakana in severno od Varne. Kot maščevanje za po njihovem mišljenju njim storjene krivice in da si rešijo svoje rojake izpod Rumunije in Srbije so stopili v svetovni vojni na stran Osrednjih sil, Nemčije in Avstroogrske. Po zlomu Osrednjih sil, pa namesto da bi dobila svoje rojake nazaj, so jih pa Rumuni še nekaj dobili in sicer ne direktno od njih temveč v Besarabiji, ki so jo Rumuni zasedli in tako docepili od Rusije. Iz vsega tega tudi razvidimo, da imamo mi južni Slovani še en most z vzhodnimi Slovani preko Dobrudže in Besarabije.

Ozemlje: V Rumuniji prebivajo Bolgari strnjeno v Dobrudži in v južni Besarabiji, dočim tvorijo ob Donavi večje ali manjše otoke.

V Dobrudži, ki meri 24.000 km² živi 300.000 Bolgarov in tvorijo 75 % tamkajšnjega prebivalstva. Pod Rumunijo je prišlo največ Bolgarov po balkanski vojni in sicer 250.000, le severni del ob Donavi posedujejo Rumuni. Južni del je

rodovitna zemlja, severni pa močvirje. Večji bolgarski kraji tu so: Dobrič, Balčik, Kavarna, Tutrakana, Silistrija, Mangalija, Kistendže-Constanța, Černavoda, Babadag, Mahmudija itd.

V južni Besarabiji živi 70.000 Bolgarov na 7.000 km². To ozemlje omejuje na zapadu nekako črta, ki poteka vzporedno s Prutom in je oddaljena od njega 10 km, na severu železnica od Falsina do Besarabeasca, potem poteka po reki Kogilnik — Cogilnic, dokler ne zavije reka proti vzhodu. Odtod pa potem naravnost proti Donavi, ki jo pri Kiliji doseže. Južni del te dežele ima mnogo jezer in tudi njih največje mesto Bolgrad leži ob Jalpuškem jezeru. Ostali njihovi kraji so: Kagul — Cahul, Kartal, Kongas, Čadir Lunga — Leat Lunga, Turaklija, Stari Trojan, Tučkov — Ismail, ki je že skoraj na pol rumunski itd. Na vzhodu mejijo ti že na Ruse, ki posedujejo ostali južni del Besarabije.

Ostalih 50.000 Bolgarov živi po veliki večini ob Donavi. Tako jih najdemo v mestih Džurdzevo — Giurgiu, Kalarašu — Calarasi in v Gradovištu. Danes je v Rumuniji 420.000 Bolgarov, katere pa Bolgarija sama ne bo mogla nikoli rešiti. Zato poskrbimo mi Jugoslovani, da se v teh kritičnih časih združimo z Bolgarijo v eno državo, ki bo najmočnejša na Balkanu, da homo tako lahko skupno rešili svoje rojake in ustvarili res pravo in močno Jugoslavijo. I. S.

(Konec prihodnjic)

„Kočevarji“ in slovenska Kočevska

Naša tako pozabljena Slovenska Kočevska se je zbudila in začela je živeti sebi vredno svobodno življenje. Na vseh concih se že kažejo vidni in razveseljivi uspehi ter znaki, vsi kažoč, da se je naš od nekdanj na tem ozemlju naseljeni slovenski človek zavedel svoje narodnosti in svojega jezika. Slovenske šole, te najosnovnejše narodne edinice, že širijo svoj blagodejni vpliv, njim pa pomagajo razna narodna društva v budenju, prosveti ter gospodarstvu. Tudi naš slovenski tisk je hvalevredno odprl svoje stolpce propagandi in vprašanju Slovenske Kočevske. Njemu pa je sledil tudi radio, ki pa je žal v svojem zaletu omagal in utihnil. Med tem, ko prejšnja leta ni slovenska Kočevska imela v gosteh kdo ve kako veliko slovenskih gostov-turistov in so se šopirili tod okrog razni nemški dijaki in tujei, se je zadnje leto slovenska Kočevska razgibala tudi v tem oziru. Lanskoletnemu obisku organizatorjev Slovenskega planinskega društva iz Ljubljane s skupino slovenskih akademikov, smo tekom leta sprejeli že več slovenskih turistov, med katerimi prednjači slovenska omladina, ki je čula in razumela klic slovenske Kočevske in jo prišla obiskat. V februarju je obiskala grupa slovenskih akademikov iz Ljubljane več krajev zaledja tkzv. Kočevske Švice in priredila vrsto predavanj ter ob tej priliki zavrtela lepo število metrov kulturnih filmov in razdelila našim ljudem ogromno slovenskih knjig, revij in listov. V času velikonočnih počitnic pa je bilo na obisku zopet več slovenskih akademikov. Pa tudi naša srednješolska mladina, zlasti ona, zbrana okrog tega lista, si je nadela lepo nalogo, da pohiti med svoje brate onkraj Rinže v obisk z lepim knjižnim darom. S tem načinom je pokazala naša jugoslovenska srednješolska mladina, da je na pravi poti in ji želimo še več uspehov ter posnemalcev.

Pravilno je napisala »Naša volja« z dne 1. maja t. l., da se zaveda slovenska mladina, zbrana okrog nje, nevarnega položaja in vprašanja slovenske Kočevske ter da bo skušala zastaviti vse sile, da se razmere končno uredi.

Da je »Naša volja« in nje pisci na pravi poti, je dokaz zaletavanje že omenjenega nemškega glasila v Jugoslaviji »Volksblatt« v »Našo vo-

ljo« ter njena razmotrivanja o perečih vprašanih slovenske Kočevske. Hudo pa se je tudi razhudila nad nesramnim pisanjem — zopet »Naše volje«! — znana »Gottscheerzeitung« — organ Nemcev na Kočevskem, ki ji je zlasti hudo storil zadnji članek v »Naši volji« o gospodarskih in kmetijskih prilikah Slovenske Kočevske. V svoji št. 13 z dne 1. maja t. l. posveča temu vprašanju kar celo prvo stran ter se izprašuje o težki obsodbi nedelavnosti kočevskega kmetijskega prebivalstva, da li drži ta naša težka obsodba in trditve. V ničemer pa si ne upa anonimni člankar ovreči vseh naših trditve v »Naši volji« ter le tarna nad predrznostjo slovenskega tiska, ki si upa napisati take obtožbe na račun tako mirnega in lojalnega kočevskega prebivalstva. Mi smo svoje napisali in smo prepričani, da vse to drži, gospodje okrog »Kočevarice« in »Volksblatta« naj pa še vnaprej marljivo čitajo »Našo voljo«, pa v bodoče pridejo na dan z drugačnimi argumenti, in to takimi, ki bodo držali vsaj 50%, ako ne 100%.

Omenjena »Kočevarica« z dne 1. maja pa je v uvodu napisala tudi nekaj besed o nedavnem bivanju slovenskih akademikov v nekaterih krajih Slovenske Kočevske in se silno nevedna izprašuje — čitajoča »Našo voljo« ter ono poročilo o delu slovenskih akademikov na Kočevskem, da njej ni nič znanega o tem, niti ne o kakih predavanjih ter uspehu. No, v bodoče si bodo pač morali slovenski akademiki izprositi dovoljenje od gospodov okrog »Kočevarice«, potem bodo pa smeli »potovati« v »nemško« Kočevsko...

Da gospodje, res, več resnosti!

Ti pa mladina in »Naša volja« — krepko naprej!

Zdravo!

—ar

Odklanjamo vsako tujo propagando in vse tuje težnje po našem teritoriju!

Ne razumemo naših sovražnikov. Vedno trde, da je njihova rasa čista, a vendar jo hočejo pomešati s tujo. Za pripadnike svojega naroda skušajo pridobiti one, ki so jim i po svoji zgodovini i po svojih težnjah popolnoma nesorodni. Seveda, lažje si je tuje bogastvo prisvojiti, kot pa svoje ustvariti.

Milivoj:

Zgodba o puškah

To se je zgodilo sredi marca lanskega leta.

Takrat smo se selili iz mesta v Šiško. V mestu smo imeli vlažno stanovanje brez sonca. Sončno je bilo samo podstrešje. V Šiški pa je bilo prav narobe. Torej bolje. No in nekaj dni preden smo se selili, sva šla z mamo na sončno podstrešje. Po ključ sem moral skočiti k hišnici, od tam pa na podstrešje za mamo. Ko sva odprla podstrešna vrata, nama je zavel nasproti svež zrak, ki sva ga, navajena plesnivosti in vlage, z mamo globoko vdihavala. V Šiški, pravijo, bo narobe. Ko sva se torej privadila svežemu zraku, sva se med perilom, ki je viselo na podstrešju, priplazila do vrat naše podstrehe.

Tu se je začelo.

Mama je začela pospravljati, jaz pa, takrat osem leten otrok, sem se začel igrati z vsemi stvarmi, ki sem jih dobil po kotih. Tam je bil vlak brez lokomotive in s polomljenimi vozovi. V enem izmed voz, ki je imel na čudo kar tri kolesa, je sedela punčka. Če si jo prijel pravilno pri trebuhu in stisnil, je nekaj zacvililo in zaskripalo, kar naj bi bilo po maminem mnenju: »Mama!« Vse prej kot pa to! Še ata prej.

V kotu pri vratih sem našel star pihalnik za likalnik. Bil je sicer malo strgan, pihati pa se je le dalo. Če si en ročaj naslonil na trebuh, drugega prijel z eno roko, z drugo pa uteknil prst v luknjo, kjer je meh puščal, je zapihal in vzdignil podstrešni prah.

»Janezek, mir! Janezek, pusti na miru tisto stvar!« se je vrstilo kar nepretrgoma. Kar ti staknem puško. »Mama, glej!« »Daj mi no že mir!« »Jaz imam pa puško.« pravim jaz. Tedaj se mama ozre in skoči k meni, ko vidi, da imam v rokah tako nevarno zarjavelo orožje: »Boš dal sem! Kje si pa to dobil?« Po pravici ji povem, kje sem dobil. Mama gre gledat tja in najde — še eno puško. Prva je bila lovska, ta je pa kar vojaška. Potem se je pričelo izpraševanje: Kje, čigav, kakšen, kedaj, koliko, kam itd.?

Potem je prišla Mici, naša služkinja, pomagat pospravljati. Ko sta z mamo čez eno uro končali, smo šli dol. Jaz sem spet moral nesti ključ k hišnici, potem pa zopet v drugo nadstropje domov. Tega v Šiški ne bo treba, ker stanuje hišnica na podstrešju.

Kmalu je bilo kosilo. Po kosilu, ko je Mici pomila in je hotela oditi, ji pravi moja mama: »Mici, vzemite to staro šaro s podstrešja in jo kam zapeljite! Če dobite za kakšno stvar kaj denarja, naj bo vaše.«

Med tisto staro robo sta bili tudi obe zarjaveli puški...

Drugi dan je povedala Mici, da so jo na stari vprašali, kje je dobila puški. Pa je kar povedala. Saj tako ne more nič biti. Pa res ni bilo skoro nič... Čez dva dni je prinesel poštar pozivnico za na sodišče. Torej res skoraj nič!

Ko je šla mama na sodnijo, smo vsi držali fige, da se ji ne bi kaj zgodilo. Domov je prišla šele čez dve uri. Skoraj bi jo zaprla, je rekla. Sodnik,

Lado:

Moč navade ali smola profesorja Cvekača

»A, ti vražji zvezki!« je bridko vzdihnil profesor Cvekač, ko je pristavljal stol k pisalni mizi, natrpani z rdečimi zvezki. Pomočil je pero v rdečilo, odprl prvi zvezek in pričel se je »ne boj, mesarsko klanje«. Strastno in z užitkom je mastno podčrtaval, črtal, delal vprašaje in pikre opazke. Tako je bil zvezek končno tak, kakor da bi prišel s kitajsko-japonskega bojišča. In tako je šel zvezek za zvezkom. »Slabi« so se vrstili z »dobrimi«, tu in tam s »prav dobrimi« in »odličnimi«.

Tedaj potrka na vrata pismonoša ter mu izroči pisemce. Cvekač ga urno odpre. Na strogo uradni obraz se mu za hip prikraše vesel smehljaj. »Sonja pride, da bova šla skupaj v kino! Toda koliko je ura? Čez pol ure bo že tu. Hiteti moram s pospravljanjem.«

In zopet drži v rokah pero, profesorski meč in že mesari znova. »No, kaj pa zopet to? Kakšna je pa ta naloga? Popolno neznanje ortografije! Kak slog! Mučim in ubijam se v šoli, razlagam slovnico, pa tak uspeh! Toda le počakaj smrkavec, ti že pokažem!« In s sveto jezo napiše z odločnimi črkami pod korigirano pismo gospodične Sonje: »O slovnici nimate pojma. Slog skupen!« Nato nekako pomirjen z vajeno roko načrta velik »evek«, vzame z drugega zvezka pivnik in popivna lepo dišeče pisemce gospodične Sonje, ki se zdaj blesti od rdečila in ga krasi umetniško izdelan »evek«.

Pravkar omenjeni tabor je precej dobro organiziran, kar ni čudno, saj stoji za njim vsa cerkvena hierarhija. Razne verske organizacije, ki prav za prav ne bi smele imeti z nobenimi tabori opravka, tvorijo prav ogrodje tega tabora.

Kakšne so nazorske osnove omenjene družine? Če sodimo po imenu, jim je osnovno politično načelo slovenstvo, svetovno-nazorsko katolicizem.

S tem pa še vedno ni prav nič povedano, kajti kot sem rekel, je dovolj katoliških Slovencev, ki jim je tabor s tem donečim imenom deveta briga. Oglejmo si ta dva nazora natančneje.

Slovenstvo! No, pripadniki tega tabora so vsi bolj ali manj izrazito slovenoborsko usmerjeni. Nekateri sanjarijo o neki samostojni Sloveniji in se s pomilovanja vredno omejenostjo oklepajo tega malega koščka zemlje, kakor bi onstran Sotle živeli kaki črnci ali Mongoli, ne pa bratje po krvi in jeziku. Takih je precej in zasluga starejših brezglavih voditeljev je, da so tako razširjeni naravnost separatistični nazori, ki poveljujejo vsó zapadno Evropo nad slovanskimi brati in ki bi logično izvedeni vedli v novo suženjstvo, hujše od prejšnjega. Drugi, uvidevnejši, so le avtonomisti, a še vedno tako izključno samoslovenski, da bi v blagor Jugoslavije ne žrtvovali ene trohice svojega ljubega slovenstva. Zelo majhen, prav neznamen del, pojmuje avtonomijo Slovenije kot nekaj, kar je podrejenost koristim

da jo je spraševal od kje ima tisti puški. Mama je dejala, da smo bili za časa plebiscita na Koroskem in da je oče kot učitelj dobil od oblasti vojaško puško. Vsi izgovori pa niso nič pomagali. Še enkrat bo morala na sodnijo.

V sredo pa je prišla domov čisto pobita. Ob sodili so jo na sedem dni zopora zaradi tistih dveh zarjavelih pušk.

Oče se je seveda pritožil na višjo instanco. In res, kazen je bila znižana na dva dni. Mama jih je odsedela.

Upam, da se kaj takega ne bo več pripetilo, kajti je zmanjkalo pušk na našem podstrešju. Ena je menda še, pa ta je na privezan zamašek. Mislim pa, da to lahko imaš doma. Mislim vsaj, gotov pa seveda nisem...

Potem popravlja dalje zvezek za zvezkom. Zdaj se huduje, zdaj zopet prikimuje nalogam, ki veliko obetajo.

Zopet nekdo potrka. Veselo prihiti v sobo Sonja. »Oh ubošček, še vedno pri delu? Saj se boš ugonobil revček.« Cvekač se takoj razneži, odloži »meč krvavi«, vstane ter poda Sonji roko v pozdrav. Malo naj počaka, takoj se bo preoblekel. Ta čas pa naj prečita nekaj nalog. Nekatero so prav zanimive. In odhiti v drugo sobo, da bi se preoblekel. Skoro je že gotov, ko zasliši v delovni sobi srdit: »Nesramnež!« Potem jok... Urno skoči v delovno sobo. Sonja je že pri vratih. Lep obrazek je srdit, na licih se ji bleste solze. »Ti podlež, ti filister profesorski, ti ti... Korigiraš moja pisma?!« In na začudenega Cvekača se vsuje ploha dobro znanih litanij vseh bridkosti. Toda Sonja mu ne dovoli govoriti. Besno zažene korigirano pismo Cvekaču pod nogo, zdrdra še nekaj besed in odhiti skozi vrata, ki jih burno zapre za seboj. Cvekač gleda z obupno začudenim obrazom pismo pod nogami in polglasno čita z rdečilom pisano znano pisavo: »O slovnici nimate pojma!«... In v glavi g. profesorja se prične počasi daniti.

Nagrade za rešitev križanke naj dvignejo v upravi: Ogorelec Vlasta, Žolger Drago in Müller.

Miklov:

Studentje

(Nadaljevanje)

IV.

Toplo poletno sonce je sijalo, le od časa do časa so ga prepredle megle, ki so poškrpale prekrasno bohinjsko pokrajino z deževnimi kapljami. Lahna rosa se je posušila pri prvih sončnih žarkih. Pri mali cerkvi sv. Janeza si mogel za nizkim obzidjem zapaziti gručo fantov in deklet, med njimi nekaj starejših gospodov, ki so večinoma nosili duhovniško obleko. Kulturno socialni tečaj akademskih društev »Danice«, »Zarje« in »Savice«. Med udeleženci je bilo opaziti mnogo abiturientov, menda so sploh prevladovali, Marsikaterega sem poznal in v onih dneh sem se marsikaj pogovoril z njimi o smernicah, načelih in potih »slovenskega katoliškega« tabora.

Ime se mi upira, kar je razumljivo. Sam sem katoličan in Slovenec, a vendar stojim daleč proč od tega tabora, kakor tudi marsikateri drug slovenski katoličan.

prav vsega jugoslovanskega narodnega občestva. Vsi brez izjeme pa so trdovratni nasprotniki jugoslovanskih nacionalistov in predstavljajo si nas kot zaklete in zaprisežene sovražnike vsega slovenskega. Vsaka beseda je zastoj. Če se kar nase sklicuješ, boš dobil odgovor:

»Seveda, ti že! Ampak drugi niso taki!«

S »katolištvom« je vprašanje še delikatnejše. Nekako vodilna misel omenjenega tabora je, da je bistvo katolicizma članstvo v raznih verskih organizacijah n. pr. kongregacijah, priseganje na pisanje t. im. »katoliških« listov, kakor sta na pr. »Slovenec« in »Straža v viharju«, sodelovanje pri katoliških prosvetnih društvih in seveda pokorščina duhovščini tudi v svetnih zadevah; v političnih, socialnih, kulturnih. In tako se začne nja med dijaštvom — klerikalizem.

Brez dvoma doleti najhujše razočaranje človeka, ki pričakuje od tega tabora, ki monopolizira krščanstvo, nekaj več kakor od drugih. Studentje, ki se mu prištevajo, so namreč prav tako dobri in slabi, kakor v drugih taborih, a pridruži se često še tista neiskrenost, neodkritosrčnost, ko fant, dekleta dosledno drugače govori kakor misli... Kaj pomagajo vsi zunanji kongreganistiški znaki, če v srcu ni krščanstva?

Najprej je treba povedati, da sodi dovolj pripadnikov klerikalnega tabora k oni meščanski poplityveli mladini, ki sem jo podrobneje ozna-

Elem:

Tihotapec

V majhni bajtici pod Golico sloni ob postelji bolne matere mladi gospodar Janez. Mati boleha že več mesecev, se bori s smrtjo in hira od žalosti nad nesrečami, ki prihajajo nad ubogo bajto. Dan za dnem prihajajo upniki terjat denar, ki sta ga potrebovala za zdravnika in zdravila. Najneestrpnejši je stari oderuh Grčar, ki je že zagrozil z dražbo. Janez misli samo na ubogo mater, ki bo morala bolna in betežna iti iz svoje bajte, kjer živi od svoje mladosti. Tudi on nerad zapusti to revno bajto, v kateri je preživel svoja najlepša leta. Spominja se, kako ga je nagovoril gostilničar Mejač, ko je odhajal od starega Grčarja: »Janez, če boš v stiski, pridi kar k meni.« Prav dobro ve, na kaj je mislil Mejač, ki je bil znan kot tihotapski mešetar, ki pa »zelenci« niso nikdar mogli dokazati kaj protipostavnega.

»Če se mi posreči, bom dobil dovolj denarja, da bom izplačal upnike in materi ne bo treba iz bajte,« je premišljeval, »toda če me dobe, kaj bo potem z materjo? Saj se mi mora posrečiti, koliko jih je že šlo čez mejo in so se vsi vrnili. Grem!« Prisluhnil je materinemu enakomerne- mu in spokojnemu dihanju, se oblekel in tiho odšel.

Bilo je že precej pozno, sneg je naletaval. Hitro se je odpravil proti Mejačevi gostilni. Tam je našel večjo družbo znanih fantov, ki so bili pripravljene za prehod preko meje. Veselo so ga pozdravili in vodja četice, dolgi Šimen, mu je dal še potrebna navodila in odšli so na pot.

Sneg je čedalje bolj naletaval in močan veter je pihal po pobočju Golice. Toda Janez vsega tega ni videl ne občutil. Njegove misli so bile pri materi v koči, predstavljal si je, kako bo zjutraj vstopil v bajto in razveselil mater z novico, da je poplačal dolgove in da bosta ostala v bajti. Medtem pa sta se v planinski koči ravno pripravljala dva obmejna stražnika na obhod ob meji. Ko sta stopila na plan, sta videla, da je padlo že precej snega in da bosta imela težek obhod.

Mala četica se je bližala meji in Šimen je ukazal veliko opreznost. Ko so se približali jasi, po kateri je potekala meja, so se začeli plaziti po trebuhu. V istem času usta se približala od nasprotne strani oba stražnika. Ko sta opazila tihotapec, sta napela petelina in zakričala: »Stoj!«

Tihotapec so obstali. Na drugi poziv pa so se pogнали proti grmovju na nasprotni strani jase. Stražnika sta izstrelila dva strela in dva tihotapca sta padla, eden zadet v prsi, drugi v nogo.

Prvi se je hotel zavleči do meje, toda vlila se mu je kri, zadnjič je trznil z usti, zaslišal se je komaj zaznavni klic: »Mati« in tihotapec je izdihnil.

Stražnika sta pristopila in eden si je zadel na rame mrtveca, drugi pa je podpiral ranjenega. Žalostni sprevod je krenil proti planinski koči. Z veliko težavo so se prebili skozi zamete do koč, kjer jih je sprejela stara oskrbnica, ki je spoznala v mrtvecu tihotapca Janeza.

Ko se je drugo jutro polegel snežni metež, sta se odpravila stražnika z mrtvecem v dolino. Tu sta poizvedela za Janezovo mater in se napotila proti bajti. V koči je bilo vse mirno in ko sta vstopila, sta zagledala mater s smehljajem na obrazu, na postelji — mrtvo.



Grozeča nevarnost

*Prek' polja zletel čuden ptič,
ki vest oznanil nam temotno,
da vzdignil zopet se birič
nekdanjih dni — Slovanstva.*

*Povzdignil zopet svoj je bič,
bič tujega tiranstva.
In mi kar nas Slovanov čut,
bi držal hrbte pod bičem?*

*Ne! Poznajo ran še sledi se;
zato z narodom jaz kličem:
Vsakdo, ki bič bi rad vihtel,
le pride naj o času;
a sled njega bo on imel,
spominjal njega klasu.*

Vinko G.

čil pri liberalnem taboru. Razlika je samo ta, da se eni pokrivajo z jugoslovanskim, drugi s slovensko-katoliškim plaščem. Zadnji je seveda še varnejši in če si le predrzne dregniti v puhloglavost in skrbno zakrito neznačajnost omenjene gospe, že si brž razžalil kaj vem koga, če ne celo vero samo. Ti ljudje prav tako hodijo na plese, v kina, v zabavišča, brijejo norce iz deklet, a seveda to je vse lepo, vse prav, tega nihče ne vidi, zlasti če počnejo vse malo bolj diskretno. Radi mene pa lahko obesijo na hrbet tablico z napisom »katoliški«, a moje mnenje se bo le še poslabšalo, ker je vse zakrivanje le hinavščina.

Ker je naše kmečko ljudstvo globoko verno in žal še vedno ne zna ločiti klerikalizma in vere, je razumljivo, da večina dijakov z dežele pripade klerikalnemu taboru. Ker gredo s kmetov študirat le bolj sposobni ljudje, v mestu pa študira vsakdo, če je zmogel ali ne, se navadno zgodi, da študentje z dežele prekašajo meščane v dobrem in slabem. Klerikalnemu taboru so prava opora pošteni podeželski fantje, ki so pa vendar potisnjeni nekako ob stran in ne pridejo kmalu do besede nikjer. Že ponovno sem slišal, da imajo v vseh klerikalnih študentskih organizacijah prvo besedo manj sposobni meščanski študentje, ker so pač poslušnejši.

»Slovenski-katoliški« tabor se cepi na razne struje, ki so si prav za prav samo v enem edine

med seboj: da nasprotujejo z vso silo jugoslovanskim nacionalistom. Med marksističnim in klerikalnim taborom sploh ni jasne ločitve, kajti vmes nekje se vrte tako imenovani krščanski socialisti, ki se nagibljejo deloma na to, deloma na ono stran. Kakor sem rekel, prave edinosti ni, a vendar ni noben tabor tako zagrizen, tako trmast kakor klerikalni. »Vidim, da imaš prav, a jaz trdim svoje. Vem, da si sposoben, a ker nisi naš, si ničla«, do takih nesmislov se povzpnejo njegovi pripadniki.

Kako vzgajajo svojo mladino, lepo dokazuje slučaj, ko so hoteli »Našo voljo« nekoč proglasiti že za — komunističen (!!) list. Uspeh je bil ta, da mlade deklice iz druge, tretje šole, ki se brez dvoma ne na tabore, ne na politiko nič ne razumejo, smatrajo tovarišice in naročnice »Naše volje« enostavno za komunistke. Da ne vedo, kaj je komunizem, na stvari dosti ne spremeni.

Na bohinjškem zborovanju je bilo brez težave mogoče ugotoviti vsaj dve ostri nasprotni skupini, v kateri so se razdelili klerikalni študentje (v resnici jih je še več). Lansko leto se je njihovo nasprotstvo slučajno javno pokazalo o prihiki Kocbekovega članka v »Dom in svetu«, tistega znanega »Premišljevanja o Španiji«. Za Kocbeka so nastopili vsi liberalnejši elementi v taboru, proti njemu pa predvsem in z vso odločnostjo »Mladci«, dijaški odsek Katoliške akcije.

Ko sem hodila brez misli okrog...

Temna je noč tam zunaj in medel korak. Hitim, vidim obraze, vidim slike polne veselja in bede. Vse to vidim, a mojih misli ni nocoj. Morje žarnice se preliva daleč nekje, morje ljubezni se zliva morda prav sedaj kot močan veletok sredi gora, a mojih misli ni in ni. Morda se povrnejo kmalu, prav kmalu.

Čakam dolgo, a misli ni. Saj drugače bi morala videti življenje okrog sebe, ki hiti in vrvi z vso živahnostjo. Videti bi morala, da tudi med barakami prebivajo ljudje, ki si želijo življenja in njegovih krasot. Vem, otrnila bi jim solzo, ko bi znala za vse to. Ponesla bi jo kot čist kristal med one, ki žive v visokih hišah, med nje, ki življenja barak ne poznajo.

Vilém Mrštík:

Popotnik in psi

Bil je nekoč romar, ki se je namenil v obljubljeno deželo. Ko je prišel do prve vasi, so se vanj zagnali psi. Romar se jih je na vse kriplje otepal in branil, toda nič ni pomagalo. Čimbolj je namreč pobiral kamenje in ga metal nanje, tem besneje so ga psi naskakovali. Z velikim trudom jih je končno pregnal.

Ko je prišel do druge vasi, se je isto ponovilo. A ceste ni zmanjkalo.

Ko je tako prešel nekoliko naselbin, je utrujen sedel na cestni rob, da bi se odpočil. Spomnil se je na daljni cilj svoje ceste in z grozo opazil, da ni prehodil niti deseti del tega, kar bi bil izvršil, če se ne bi branil.

In rekel je sam pri sebi: »Če se boš tako na cesti stalno zadrževal in metal kamenje za vsakim psom, ki na té laja, ne boš nikdar prišel do cilja!«

Poskusil je tedaj nasproten način. Ko so se psi vrgli nanj, se ni branil, ni jih odganjal s kolom, niti pobiral kamenje, temveč šel, kakor da bi psom niti ne bilo.

Ko so psi to videli, so še cvilili, potem so pa zlezli v svoje luknje. Samo poslednjega psička je bilo slišati še dolgo, potem ko je romar že zdavnaj prešel vasico.

Kadar hočeš doseči svoj cilj, ne brigaj se za malenkostne ovire. Zaman bi se zadrževal.

Iz češčine: Ž. Ž.

Spor seveda nima svojih korenin v dijaštvu samem, čeprav izvira silovito nasprotstvo napram »Mladcem« čisto tudi iz resnično študentskih vzrokov.

Kaj so prav za prav to »Mladci«? Dijaški odsek Katoliške akcije. Slednja ima kakor pravijo nalog, da duhovno prerodi svet v smislu krščanskih in katoliških načel. Seveda so »Mladci« povsem »nepolitična, izključno verska, nadstrankarska organizacija«. Tako so mi vedno tudi sami trdili. Verjel nisem pač povsem nikoli in ko sem prvokrat prisostvoval nekemu njihovemu zborovanju, sem se prepričal, da niso nič drugega kakor en del klerikalnega študentskega tabora.

Bilo je v dvorani Rokodelskega doma. Soba je bila polna samih mladih fantov. Kot prvi je nastopil neki akademik in temeljito raztrgal Kocbekov članek v »Mentorju«. Sledilo je še nekaj drugih stvari, če se prav spominjam je imel predavanje tudi dr. Nadrah. Slednjic so nastopili delegati iz drugih mest v Sloveniji. In kranjski odposlanec je prinesel pozdrave od katoliške mladine, ki ima težko stališče »med nacionalisti in marksisti«. Dvorana je ploskala, nihče ni popravil kranjskega delegata. Zame pa je bil problem dokončno razvozlan in uganka o »nadstrankarski« organizaciji za vselej rešena.

(Dalje prihodnjic)

Trbovlje zvečer

Po približno enourni vožnji z železno kačo, se pripeljemo v Trbovlje. Od kolodvora vodi dolga vijugasta cesta, po dnu ozke doline do cerkve. Takoj poleg pa šumlja umazana Trboveljščica, ki nam naznanja, da smo v črnih revirjih. Na obeh straneh pa se dvigajo mogočni hribi, posejani s kolonijami rudarjev.

Bila je nedelja. Stal sem poleg večje kolonije revnega delavstva. Mrak se je že spuščal na zemljo. Luči so zabrlele, vsa beda pa se je zakrila s preprostimi zavesami na oknih stanovanjskih hiš. Veter je zapihal, iz bližnje gostilne pa je prinesel s seboj bučanje harmonike, ki je vabila. Vrata so se odprla zdaj tu, zdaj tam. Znova je zapihal veter, zopet so se zaslišali še lepši, še vabljivejši zvoki harmonike. Vrata so se zaklenila in samo še vrisk in jok otrok se je zaslišal skozi zaprta okna, potem pa je vse utihnilo, veter pa je s piskanjem raznašal glasove vabljive harmonike okoli oglov. Iz teme pa so vstajali temni, trudni obrazi onih, katere je zvalila godba, da so pozabili na revščino, na težko delo v rovih trboveljskega rudnika in šli pozabljat vse težave in skrbi.

Povsod godba, mamljiva godba, ples. Tedaj pa se je v dolini oglasil cerkveni zvon, zvon, ki vabi ljudi proč od takih zabav, ki jih opominja k resnemu, treznemu življenju. Toda godci po gostilnah so krepkeje raztegovali harmonike, glasovi mogočnega tanga so se razlegali za preprosta rudarska ušesa lepše in vabljivejše, kakor cerkveni zvon nad dolino. Končno je zvon utihnil, harmonika pa je pela v temno noč in zibala

Predavanje o naših narodnih manjšinah je priredila PJS 10. aprila. Predaval je sedmošolec Pirjevec, ki je skušal podati zaokroženo sliko položaja na Koroškem in Primorskem. V velikih potezah je označil žalostno stanje naših rojakov za mejo, kar je v veliki meri tudi naša krivda.

Toliko glede vsebine. V podrobnostih pa je bilo mnogo trditvev, s katerimi se ne moremo strinjati in kjer se ne moremo ubraniti vtisa, da je predavatelj porabil to priliko, da jih je lahko iznesel. Tako smo slišali v začetku, da obstoja vse naše reševanje manjšinskih problemov v frazah in v »sentimentalnem pretakanju solz po srednješolskih listih«. Katere liste je predavatelj s tem mislil, ni povedal. Vendar bo lahko našel v naši »Volji« stvarne razprave, ki so daleč od »pretakanja solz« in ki so prav za prav edino, kar se da storiti v okviru takega lista.

Za nekatera ušesa tako lepa gesla o »borbi proti fašizmu, zlasti jugofašizmu« so tvorila programatični del predavanja. Ni tu mesto, da bi se spuščali v ideološka razglabljanja, vendar se nam zdijo trditve, kakor da je fašizem »absurden izrodek meščanstva«, tendenciozne in — vljudno povedano — močno pretirane. S frazami proti fašizmu bomo rešili problem naših manjšin ravno toliko, kolikor smo ga rešili s sentimentalnimi frazami. Razen tega smo v sve-

vse Trbovlje, kakor mati otroka, ki si ne more pomagati.

Temno je bilo, težki oblaki pa so se zbirali nad dolino in ji grozili z bližajočo se nevihto.

Jožef.

I. državna realna gimnazija

tu mnogo premajhni, da bi podvzeli nekako križarsko vojno za demokracijo.

Predavatelj ni zamudil nobene prilike, da ne bi udaril po jugoslovenskih nacionalistih, češ, da so eksponenti fašizma pri nas itd. Višek je dosegel z izjavo, da je hodila Orjuna streljat delavce v Trbovlje — stil, ki smo ga sicer vajeni v podeželskih lističih. Če to spada v predavanje o manjšinah, je prvo vprašanje, ki se zastavi ob tem. Drugo vprašanje pa je, zakaj se ni predavatelj bolje informiral o žalostnem dogodku v Trbovljah — če blagohotno pripišemo te besede nepoznavanju dogodka. Dejstvo je, da so bili trboveljski marksisti prvi, ki so izzvali incident. Toda dejstva in ideološke trditve so si le prečesto zelo narazen!

V dobi, ko se toliko govori o narodni koncentraciji, ki bi bila pač potrebna, so taki izpadi gotovo neumesni. Vsi, ki jim je toliko do slovenstva, ga zdaj ne bodo rešili z borbo proti domačim nasprotnikom in s cepljenjem sil.

V splošnem: dobro pripravljeno predavanje, vendar z ideološkimi trditvami, ki vanj nikakor niso spadale.

pt.



ŠIRITE NAŠO VOLJO!

Križanc Miloš:

KLIC GORA

(Nadaljevanje)

Ko pa je Tom lansko leto dovršil gimnazijo, je Dragan v mestu zopet sameval, delal in se učil. Priskrbel si je instrukcijo, da je vsaj malo zaslužil. Ni bilo mnogo, ali nekaj le! Vedel je, da s tem pomaga svojim ubogim staršem in sebi.

In za Božič, ko je prišel domov na počitnice, je podaril materi lepo, pisano ruto, očetu pa črn, žametast klobuk. Kako sta bila vesela. Mati je jokala, oče pa je, težko zadržujoč solze, odšel v hlev in se zamotil z živino. Tudi Draganu je bilo veselo pri srcu. Pozabil je, kako težko je prihranil denar.

V šolskem času je večkrat, ko je sedel za mizo, na kateri je brlela sveča in motno osvetljevala zastarelo pohištvo, zahrepenel po Tomu. Že v naprej se je veselil svidenja, veselil trenutka, ko mu bo toplo stisnil roko. Koval je lepe načrte. V duhu si je slikal, kako bosta obložena s težkima nahrbtnikoma, šla v goré. Tam se mu je zdelo najlepše, najmirnejše.

Ko sta bila Tom in Dragan prvič v gorah, sta spoznala, da je tam vse drugače, kot v dolini, v mestu. V gorah ni greha. Tam je življenje preprostejše. Takrat sta oba začutila, da bodo postale goré njune tovarišice in spremljevalke skozi življenje. Takrat sta si prisegla večno zvestobo in zaupanje.

In po tem spoznanju sta šla mnogokrat v goré, uživala njih lepoto in premagovala njih višino.

Pred dobrim mesecem je tudi Dragan končal šolo. Preprosil je očeta, da ga bo vpisal na univerzo. Kemija ga veseli. Tudi Tom bo na njegovo prigovarjanje nadaljeval študij, toda ne ve za kaj bi se odločil. Oče mu je sicer svetoval, naj postane inženir, ali kaj podobnega, vendar je prepustil odločitev sinu samemu.

Po Draganovi maturi sta se pričela pripravljati na turo v goré. Danes se je ureničila njuna želja. Dragan se hoče pošteno oddahniti po

trudapolnem delu, Tom pa se bo odločil, kaj naj študira. Mislil si je, naj se odloči njegova življenjska pot v naravi, v goráh.

Oblaki so postajali vedno gostejši in temnejši ter so se hitro približevali. Polagoma so pričele padati debele kaplje v gostih curkih, loveč se med bitjem in drevesnimi vejami na mehka tla. Vtila se je ploha in kmalu so lili po pobočju droči hudourniki.

Tom in Dragan pa sta korakala, ne meneč se za blisk in grom, ne za dež, ki jima je premočil vso obleko, dalje po poti, ki se je zdaj strmo dvigala, zdaj bila položnejša.

Kmalu sta prišla na planino, kjer se je skalnata pot polagoma umikala travnati stezici. Njun korak je postajal tišji in je končno zamrl v bučanju vetra.

»Bog ve, kje sva?« je tiho vprašal Tom, ozirajoč se okoli sebe, kot, da išče rešitve in odgovora v tej neprodorni temi.

Še nikoli nista hodila po tej poti, zato ni nihče od njiju vedel odgovoriti na to vprašanje. Dragan je le zamišljeno potegnil z rokavom preko čela, kakor, da bi hotel obrisati dežne kaplje, ki so mu curljale z las, preko čela in lic. Videlo se mu je, da je tudi on zelo utrujen, kajti njegova kretnja je bila počasna in okorna.

Burja se je z vso silo upirala v njuni telesi, tako, da sta se morala boriti za vsak korak, za vsako ped.

Še nekaj časa sta stopala drug ob drugem. Tedaj jima je zmanjkalo poti pod nogami. Izginila je.

»Steza je zmanjkala! Kam sedaj?« je bolešno vprašal Dragan polglasno, a vendar tako glasno, da ga je Tom razumel.

»Žal, je res!« je rekel Tom in se zamislil. »Hm, ni druge rešitve, kot da se vrneva v gozd in si tam poiščeva zavetje. Na slepo ne moreva nikamor! In ko bo nevihta ponehala, se bo že našel kak izhod. Kaj praviš ti?«

Vrnila sta se na rob gozda in si poiskala med borovci še precej dobro zavetje. Medtem, ko sta tam čepela, pa so počasi potekale minute, nevihta pa je še vedno divjala. Tedaj se je močno zabliskalo, da se je videlo daleč naokrog.

»Hej, Dragan! — je zavpil Tom in če ne bi bila tema, bi lahko opazil, kako so mu zažarela lica od veselja, — ali si videl?«

Dragan, ki bi od utrujenosti skoraj zaspal, je ves prestrašen skočil na noge, toda videl ni ničesar.

»Dragan! Križ, o katerem nama je pravil Tone! Ali se spominjaš, ko ti je rekel, da bova prišla h križu, odkoder je le par korakov do neke pastirske kočice? Stavim, da je to tisti križ! Hej, ti zaspanec; dečko zdrami se!«

Šla sta v smeri proti križu in res kmalu stala pred kočico, ki jima je omenil Tone.

»No prijatelj, si videl! Toda, misliš, da je kdo v koči? Poizkusiva!«

Tom je stopil k vratom in sprva boječe in nalahno, potem pa močneje potrkal. Nekaj trenutkov je ostalo v koči vse tiho, ničesar se ni ganilo. Potem pa se je zaslišal glas: »Hej, Mina, čuješ! Nekdo trka!«

»Kdo bi le bil tako pozno in še ob hudi uri!« je odgovorila Mina, in čeprav ni hotela prav verjeti, vendar je šla pogledati.

»Jejes! Jejes na! Kaj pa vidva? Le hitro v kočico! Mihec zakuri v kaminu!« Več od prevelikega začudenja ni spravila iz sebe, ker je opazila pred vrati dve osebi, ki sta bili potrebni pomoči.

V tem hipu je v kuhinji zabrlela luč. Na prijazen poziv sta Tom in Dragan vstopila. Zadovoljstva in radosti so jima žarela lica, ker sta našla varno in toplo zavetje. Medtem, ko sta odlagala mokro in umazano obleko, se je Mina urno sukala okoli kamina in pripravljala nekaj toplega. Mihec pa je ždel v kotu in z velikim zanimanjem opazoval gosta.

»Revčka sta trudna kaj?« se je pozanimala Minca in sočuten izraz njenega obraza je bil vprašujoč.

»Pripravila sem vama toplega mleka!« in položila je dve polni skledici na mizo. Tujca sta se okrepčala. Na vprašanje odkod prihajata, je pričel Tom pripovedovati, Minca pa je, ko je obesila njuno obleko h kaminu, da se posuši, primaknila stol in ga pričela verno poslušati.

(Dalje prihodnjč)

F. R.:

Peto leto I. studentske radne čete

Leta 1933. je znani javni delavec g. dr. Laza Popović, profesor na medicinski fakulteti v Zagrebu, začel zbirati okoli sebe studente zagrebske univerze. Na takih sestankih jim je, kot dober poznavalec razmer, v katerih živi naš narod, prikazal razmere in prilike, v katerih živi. Razvile so se debate, v katerih so razni študentje iz raznih krajev prikazali obupne prilike našega kmeta. Ni ostalo samo pri besedah, temveč so sami študentje začeli iskati načinov, kako organizirati našo nacionalno omladino za terensko delo. Izdelal se je natančni program in načrt dela. Da bi pa ta pokret našel razumevanja tudi med ostalo akademsko omladino, so začeli z moralno in materialno pomočjo nekaterih profesorjev zagrebske univerze izdajati list »Narodna omladina«. Dalje so stopili v stik s tovariši na ljubljanski, beograjski univerzi. Organizacija je napredovala, sredstva za prehrano in nabavo oblek in obutve ter orodja so bila zbrana in dne 1. julija 1934 je I. Studentska radna četa odšla na svojo I. misijonsko pot med narod.

Marsikdo izmed vas dragi, čitatelji sliši danes prvič o tem nesebičnem delu narodne omladine. Ne piše se o tem delu v časopisju, skoro neznano je; pa vendar če pogledamo v letopise I. Studentske radne čete, bomo videli, da je zaslužila svoj *raison d'être* s svojim delom.

Poglejmo:

Leto 1934.

V I. Studentski radni četi je sodelovalo 40 študentov zagrebske, beograjske in ljubljanske univerze. Delo je trajalo od 1. julija do 23. septembra. V času od 1. julija do 1. avgusta so sami študentje sezidali v obmejni dobrovoljski vasi Dijelki v virovitiškem srezu Narodni sokolski dom, ki danes služi za šolo in za vse kulturne potrebe onega kraja. Dom je bil zgrajen tudi z materialno pomočjo same organizacije. Četi je bila priključena tudi zdravniška ambulanta, ki je s sveti in brezplačnim dajanjem zdravil mnogo pomagala tamošnjemu prebivalstvu, ki boluje na raznih zavrtnih boleznih, osobito na malariji.

Od 1. avgusta do 23. septembra so študentje izgradili v Fruški gori, na Stražilovu, pešpot v dolžini 1200 m od podnožja do vrha Brankovega vira.

Leto 1935.

Tega leta so se pritegnili k sodelovanju tudi srednješolci iz vse države. Skupno je sodelovalo 150 študentov in dijakov iz Zagreba, Ljubljane, Beograda, Subotice, Sarajeva in Splita. Četa je ponovno delovala v virovitiškem srezu. V času od 1. julija do 24. avgusta so študentje očistili 3½ km velikega odvodnega županijskega kanala, ki je velikega pomena za rodovitnost tamošnjih polj. Istočasno so sezidali v dobrovoljski vasi tudi veliko dvorazredno šolo. Velik del materiala za izgraditev šole je zbrala I. Studentska radna četa sama. Četi je bila priključena tudi to leto zdravniška ambulanta.

Od 24. avgusta do 15. septembra je 40 študentov uredilo v Nevesinju (Hercegovina) dva studenta in pri tem zgradilo dve veliki betonski česmi.

Leto 1936.

Tega leta je I. Studentska radna četa pomagala Sokolski župi Mostar v akciji za ureditev vod v Hercegovini, timotski krajini in Dubrovniškemu primorju. Sodelovalo je 25 študentov in dijakov iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva in Splita.

Prva etapa dela je bila v Jablanici na Neretvi. Tu so študentje sezidali dve veliki betonski česmi. A z inicijativo in materialno pomočjo njihove organizacije so kmetje sami sezidali dve manjši betonski česmi. Delo je trajalo od 18. julija do 18. avgusta.

Dne 10. avgusta je odpotovalo skupno deset študentov v Nevesinje, kjer so zgradili eno česmo. Delo je trajalo do 24. avgusta. Na prošnjo tamošnjih kmetov je ostala skupina 4 študentov in pomagala zgraditi še eno česmo.

Razen tega je I. Studentska radna četa izdelala še 5 načrtov za ureditev vod, ter pomagala akciji sokolske župe Mostar s prispevkom 15 ti-soč dinarjev.

Leto 1937

V I. Studentski radni četi je sodelovalo 32 študentov in dijakov iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva in Splitu. To leto je prvič sodeloval tudi tovariš iz Švice, ter trije mladi seljaki, ki so bili pozvani, da se seznanijo z duhom našega pokreta. Študentje so zgradili v vasi Željuše (15 kilometrov od Mostarja) veliko betonsko cisterno. Delo je trajalo od 3. julija do 18. avgusta.

Štirikrat je že nacionalna omladina dokazala s svojim delom svojo ljubezen do naroda. Ni treba obširno pisati o tem delu, ker izvršeno delo govori samo dovolj o nas. V času velikih šolskih počitnic, v času kopanja in solnčenja, so narodni omladinci, organizirani v I. Studentski radni četi, v znoju svojega obraza gradili šole, betonirali česme in cisterne v najbolj zapuščenih vaseh Podravine in kraške Hercegovine. Njihovo

delo je prostovoljno, brezplačno, za svoje delo ne sprejemajo nobene plače, pa vendar na njihovih obrazih ni nevolje, temveč z veseljem, s ponosom so udarjali s krampom v trda tla, s ponosom so mešali beton in gradili. Dokazali so, da so vredni nacionalisti, ki so pripravljeni žrtvovati svoj prosti čas za narod.

Na koncu se moramo spomniti še na nekaj. Pravijo, da I. Studentska radna četa odjeda zaslužek delavcu. To pravijo, a nihče noče priznati, da I. Studentska radna četa dela brezplačno, da gradi one nacionalne potrebne objekte, katere delavci nikdar ne bodo delali, da povzdiguje kult dela, da uničuje razliko med gospodom in delavcem — tega nihče noče povedati.

Dejstvo je, da I. Studentska radna četa obstoji in dela in to je ono, kar je glavno.

*

Tudi letos pojde I. Studentska radna četa na delo. Predvideno je, da se bo delalo v bližini Dubrovnika. Delo bo trajalo vsled vsesokolskega izleta v Pragi, bržkone šele v mesecu avgustu. Število udeležencev je tudi letos omejeno. Iz Dravske banovine bo sprejetih 10. Pravico sodelovanja imajo slušatelji univerz in učenci srednjih šol v Jugoslaviji. Letos sprejema predhodne prijave reflektantov iz Dravske banovine tovariš Fran Renčelj, akademik, Ljubljana-Moste, Mokerčeva ulica 12/I. Prijave se sprejemajo samo do 31. maja t. l. pismeno ali ustmeno. V eni prihodnjih številkih bomo prinesli izvešček iz pravilnika I. Studentske radne čete.

Bombna in lovška avijatika

Top z eksplozivnimi projektili nudi obrambi velik plus, in se stavlja vprašanje koliko, kako in v kakšnem obsegu bo v bodoče uspel dnevni bombni napad.

Kako se moremo danes braniti pred bombno avijatiko.

Ako je lovška avijatika oborožena s strojnimi in ako se na osnovi zgoraj omenjenega ne more sigurno in energično postaviti nasproti bombni avijatiki, je evidentno, da jo bo kljub temu napadla, čeprav samo s strojnimi! Toda pojavi se pereče vprašanje, kakšne in kolikšne rezultate bo dala. Tu se v jasni luči pokaže pomanjkljivost dosedanje oborožitve. Morda bi bili uspehi bombne avijatike na španski in vzhodni fronti mnogo manjši, ako bi bila lovška avijatika oborožena s topovi. Kolikor je znano, so v Španiji edino ruski aeroplani — enosedi opremljeni s topovi, ki streljajo v aeroplanovi osi, dočim so ameriški* aparati na vzhodni fronti opremljeni samo s strojnimi. Imamo pa še en način borbe — to je, da lovci nadlete bombarderje in jih napadejo s specijalnimi majhnimi bombami za bombardiranje letečih ciljev. Verjetno je, da se dado tudi s tem načinom doseči neki rezultati, vendar je tudi to še odprto vprašanje.

Kot veljavno ostaja še vedno dejstvo, da se napadi bombne avijatike dado preprečiti zopet z bombno avijatiko. Z drugimi besedami — *najboljše obrambno sredstvo je uničenje nasprotnikovih bombnih formacij, še preden so vzletele.* Staro je to pravilo, da je treba nasprotnika tolči tam, kjer je najboljčutljivejši. Z letalskih vidikov je edino na ta način mogoče že v klici zatreti napad. Težiti za tem je nujno potrebno, ker privaja to do najboljših in najhitrejših rezultatov. Vendar se tudi tu stavlja vprašanje uspeha. Ako razpolaga branitelj z lovsko avijatiko, oboroženo s topovi, more s to ustvariti napadalcu obrambo, ki ima z ozirom na to mnogo manjše izgleda za prodor odnosno uspeh. Toda bil dose-

ženi uspeh kakršenkoli — ako je nasprotnikova avijatika uspela bombardirati letalske baze te strani, ima poleg materialnega še večji moralni uspeh, ker nujno ovira nasprotnika v njegovih akcijah.

Letalstvo je danes izključno manevrska oborožena sila, ki pa je vezana na svoje baze z drugimi oboroženimi silami. Če je taka vezanost na baze, ki so danes zelo občutljive, se stavlja vprašanje: ali obstaja pred začetkom operacij v zvezi z njegovim delom in zahtevo njegove mobilnosti? Mislimo, da ta stvarna potreba ne obstaja in to z ozirom na sigurnost zračnih operacij, na ekspanziranost letalskih baz, na veliki akcijski radij današnjih bombarderjev, na današnje veliko brzino bombarderjev in končno na sam razpored avijatike, ki mora biti z ozirom na zgoraj navedene točke v globini teritorija, nikakor pa ne primaknjena k fronti kot je bila v svetovni vojni.

Ako uspe preprečiti akcijo še preden je odpočeta, ne samo, da je nesigurna, marveč je tudi več ali manj ali pa sploh neizvedljiva. To je danes mogoče doseči z bombardiranjem letalskih baz — aerodrom in že v klici zatreti vsako ofenzivno namero. Da bi se bombardiranje kolikor toliko onemogočilo, je nujno potrebno aerodrome čim bolj oddaljiti od fronte. V svetovni vojni in deloma po njej se v vseh učbenikih in pravilnikih predpisuje, da se aerodromi oddaljijo od fronte 20—40 km. Kot eden glavnih razlogov za to oddaljenost je, da je povezanost s kopnenimi trupami čim tesnejša. To in tolikšno oddaljenje aerodromov od fronte pa danes ne more obstajati iz razlogov:

Današnja dalekometna artilerija more na tako razdaljo svobodno rušiti aerodrome in čim se to dogaja, ne more biti nobenega govora več o smotrenem in učinkovitem delu na njih.

(Dalje prihodnjic)

*

D O P I S U J T E
V »N A Š O V O L J A « !

* To so aparati »Curtiss«.

Nekaj veselih in žalostnih o srednješolski balkanijadi

Kakor strela iz jasnega je v začetku meseca aprila padla med srednješolsko mladino vest, da se bodo vršile letos v Atenah od 24. aprila pa do 1. maja v marmornatem stadionu balkanske igre srednješolcev, na katere bo poslala tudi Jugoslavija svoje zastopnike. Lahko rečem, da vsi niso takoj vedeli, kakšne igre so to in kaj se bodo tam »igrali«. Zato pa so oni, ki že dalje časa goje lahko atletiko, takoj vedeli za kaj gre in gledali na stvar precej kritično. Objavljeno je bilo namreč, da bo poslanih v Atene 27! zastopnikov, kar je zelo veliko in stane seveda še več denarja. No, pa pustimo to. Oglejmo si rajši zanimivejše stvari.

Vsa stvar je vzbudila med mladino takoj veliko zanimanje za to panogo sporta. Kako tudi ne; kdo bi se branil iti zastonj za teden dni v stare, slavne Atene! Kmalu so interesi in pretendenti izvedeli, da je program teh tekmovanj: teki, skoki, in metanje diska in krogla. Marsikateri so se, ki so do tega trenutka o teh lahkoatletskih disciplinah le malo ali nič vedeli, morda spomnili, da so pred leti izvrstno metali kamenje, tekli dolgo časa vstric z ljubljanskim (stari) tramvajem, ali pri »rabutanju« jabolok sijajno preskočili planke, ko so zaslišali svareč glas svojih pajdašev. Zakaj bi torej ne bili sposobni za v Atene? Imajo celo še celih 14 dni časa za treniranje; časa več kot preveč. Sprinterice za trening si bodo že izposodili od onih, ki so že več let trenirali, pa ne bodo izbrani. Med tem so gg. telovadni učitelji pobirali prijavnice. Marsikatera usta, že kolikor toliko dobrega lahkoatleta, so se raztegnila v nasmeh, ko so se njegovi šolski tovariši, ki se sicer za to panogo sporta niso nikdar zanimali, prijavljali za skoraj vse discipline, od teka na 100 do 300 m, za skoke in do metanja krogla in diska. Da je bila stvar res smešna, navajam nekaj dokazov.

V nekem razredu (mislim, da na III. državni) se je prijavilo za to tekmovanje zavidanja vredno število dijakov in nihče ni pričakoval, da je v razredu toliko navdušenih športnikov, ko so se pred gg. profesorji vsi vedno pretvarjali v navdušene oboževalce pesnikov, pisateljev, francoščine, matematike itd. Pa vprašuje g. telovadni učitelj vsakega posameznega pretendenta o njegovih dotedanjih uspehih v tej panogi sporta, s čemer je seveda mnoge pripravil v zadrego in globok molk. Tako je n. pr. vprašal nekega dijaka, ki se je pripravil na tek na 3000 m, koliko časa potrebuje za to progno. Omenjeni dijak je bil s tem postavljen približno pred isto uganko, kakor Aleksander Veliki, ko je stal pred gordijskim vozlom. Sicer pa je to uganko tudi približno enako rešil. Premišljuje, računa po tihem, koliko približno potrebuje do šole peš in kako hitro bi to razdaljo pretekel. Kajti do sedaj je tekel morda le, če ga je ujel dež in še to le do prve veže. Toda račun je težak. Razred nestrpnost pričakuje odgovora. Končno postane nestrpen še g. telovadni učitelj. V časovni tiski si nadebudni in mnogo obetajoči atlet hitro približno izračuna čas in odgovori, da preteče 3000 m v manj kot 7 minutah. V razredu seveda gromek smeh. Toda ne iz vseh ust. Gospod telovadni učitelj gleda nekam nezaupno smejoče se dijake in jih vpraša po vzroku smeha. Kmalu se pojasni, da je smatrali tega dijaka za sportno čudo današnjih dni, za jugoslovenskega Nurmija in novega svetovnega rekorderja, kajti svetovni rekord na 3000 m znaša točno 8:14, ali za nesportnike 8 minut in 14 sekund.

Novi svetovni rekorder je seveda rdeč preko ušes in si ne more razložiti, da zna tako slabo

matematiko. Potolaži ga edino to, da ni ostal samo on predmet smeha. Kmalu doleti namreč ista, ali še hujša smola njegovega »tovariša«, ki se mu je prej smejal kolikor so mu dopuščala usta. Ta drugi se prijavlja namreč za tek na 800 metrov. Na kritično vprašanje, koliko potrebuje za to progno, odgovori, da 4 minute. V razredu zopet vesel smeh. Ta pa hoče hitro popraviti storjeno napako in svečano izjavi, da se mu tak podvig posreči edino v slučaju, če je »dobro razpoložen«. V razredu nastane grohoi, nekateri se od smeha solze. Reže se je namreč uštel za skoraj 2 minuti, ako bi hotel tekmovati na balkanijadi, saj je celo ženski jugoslovenski rekord na tej progi 2 minuti 45 sekund (točneje 2:45,8 min.). Sličnih dogodkov je bilo še več in bi zelo rad napisal o tem še več, toda za sportno rubriko ni toliko prostora. Morda drugič! Omenim naj samo še to, da vključ tragi-komičnim prizorom in že vestnemu pripravljaju odbranih, kar je zopet poglavje zase, letos srednješolske balkanijade ne bo in je preložena na prihodnje leto.

Vr-Zo



Aljehin je na turnirju v Montevideu z lahkoto odnesel brez poraza prvo nagrado s 13 točkami. Drugi je argentinski prvak Guinard 11½. III. Fenoglio (Argentinijska) 10½. IV. Silva Rocha (Brazilija) 9½. V.—VI. Gran (Argentinijska) in Madera 9. Nadalje Cruz (Brazilija) 8, Flores (Chile) 7½. Sledi še 8 mojstrov.

Dr. Tartakover je po turnirju v Lodžu odpotoval naravnost v Ljubljano. Ljubljanski šahovskih klub je izrabil priliko in priredil 9. aprila v veliki kazinski dvorani njegovo simultanko. Rezultat: + 16, — 6 = 6 za dr. Tartakoverja. Čeprav je med Ljubljančani manjkalo mnogo močnih šahistov, so vendarle dosegli lep uspeh.

Takoj po končanem turnirju v Montevideu je Aljehin odpotoval v Evropo, kjer ga je na Angleškem čakal nov boj. Velikonočni turnir v Margatenu je že v toku. Po tretjem kolu je vodil Aljehin s 3 točkami. Sledili so mu Petrov in Spielmann 2½, Böök 2 itd.

V New Yorku se bije ogorčena borba za šampionat U. S. A. Reshevskij, ki brani prvenstvo, je tudi letos v izredni formi: Nekaj partij je odigral v sijajnem stilu. Stanje na turnirju je naslednje: Fine in Reshevskij 8½ (1), Simonson 8 (2), Kashdan 8 (1), Dake 7½, Santasiere 6, Treysman 5½, Kupchik 5 (1), Horovitz 4 (2), na koncu tabele se drenja še 8 mojstrov. Turnir bo zopet pokazal visok nivo ameriškega šaha.

Na Estonskem v so v mestu Tartu pred kratkim odigrane četveromatch države Estonska, Litva, Letonska in Finska. Zmagala je Estonska v postavi: Keres, Raud, Uulberg in Jögi s 7½ točkami. Druga je Litva 6, tretja Letonska 5½ in na zadnjem mestu Finska 5. Senzacija je povzročil finski mojster Kaila z zmago nad velemojstrom Keresom.

Na Holandskem so organizirali match Spielmann-Landau. Spielmann nima posebno težkega dela in vodi s 4½ : 2½.

I. Š.

Sport

(Nadaljevanje in konec)

Sir Malcolm Campbell in njegovi predhodniki v borbi za rekordi v brzini

Med tem časom je zgradil Campbell svojo svetovno znano »Sinjo ptico« in se dolgo časa zaman trudil na izsušenem jezeru Venen-Pan v Južni Afriki, da bi potolkel Segrave-ov rekord, kajti dosegel je »le« povprečno brzino 347 km na uro, kar pa je bilo še daleč do rekorda. Ne dolgo za tem se je pripravljaj na nov rekord zopet Segrave, ki mu sportna žilica ni dala miru, da bi počival na svojih lovorikah. Povod, da je hotel doseči še večjo brzino je bil v veliki meri tudi v tem, ker se je bal Campbella. Pri poskusni vožnji pa se je Segrave ubil in od tedaj Campbell v boju za rekordi nima več resnega konkurenta. Leta 1931. se mu je posrečilo, da je potolkel Segrave-ov rekord za preko 20 km na uro. V Dayton-Beachu je prevozil 395.38 km na uro, dve leti pozneje pa celo 433.60 km na uro, s čimer je znatno prekoračil brzino 400 km na uro, za kar pa se je pripravljaj tudi dolgo let. Vendar ta nikdar zadovoljni sportnik še ni odnehal. Stavljal si je za cilj, da mora doseči hitrost 300 milj (480 km) na uro. Svoj auto »Modro ptico« je izpopolnil s tem, da mu je dodal zadaj še dve kolesi, zvišal s kompresorjem zmogljivost motorja na 2500 HP in se pričel koncem leta 1934. ponovno pripravljati na rušenje rekorda, kar se mu je v začetku leta 1935. tudi posrečilo, stalo pa bi ga skoraj življenje. Ko je voz drvel z brzino 448 km na uro je zavozil v nasip in posledica je bila, da je voz letel kakih 10 m po zraku, pričemer pa je imel Campbell veliko srečo, kajti vsa nesreča je bila le v tem, da si je izpahnul roko, kar je gotovo malenkost. Vključ nesreči pa je dosegel nov rekord, kajti vozil je s povprečno brzino 443.44 km na uro. Da ni dosegel 300 milj (480 km) na uro je Campbell pripisoval krivdo predvsem slabemu terenu in slabi pnevmatikah in je zato že koncem istega leta (1935) poskušal svojo srečo v Ameriki v Bonucoville Salt, kjer je dosegel svoj cilj, kajti vozil je s povprečno brzino 484.85 km na uro, torej preko 300 milj na uro, kar znaša 121 m na sekundo.

Da pa se je Campbell mogel toliko časa boriti za prvenstvo v brzini, mu je omogočilo predvsem njegovo ogromno premoženje, kajti če vam povem, da je stal zadnji njegov poizkus za doseg brzine 300 milj na uro v našem denarju »samo« 5.250.000 dinarjev, bo gotovo vsakomur jasno, da posebno v tej panogi sporta ne more biti vsakdo svetovni prvak.

Da hoste imeli še natančen pregled vseh rekordov, podajam še tabelo:

Leta	Ime	Brzina (km na uro)
1898.	De Chasseloup	63.15
1899.	Yenatzi	105.88
1902.	Angieres	124.14
1903.	Duray	136.36
1904.	Barras	163.22
1905.	Hemery	176.47
1906.	Mariot	195.65
1909.	Hemery	202.65
1910.	Barney	211.26
1922.	Les Guines	215.25
1924.	Campbell	235.21
1925.	Campbell	242.80
1926.	I. P. Thomas	275.—
1927.	Segrave	326.86
1929.	Segrave	372.47
1931.	Campbell	395.38
1933.	Campbell	433.60
1935.	Campbell	443.44
1935.	Campbell	484.85

Vr-Zo.